

УДК 378.14:811.161.2

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ІСТОРІЇ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ

Тетяна Денищич

*Херсонський державний університет,
кафедра українського мовознавства,
вул. 40 років Жовтня, 27, ауд. 352, м. Херсон, 73000, Україна,
тел.: (0552) 326 756*

У статті розкрито сутність та зміст принципів формування комунікативних умінь і навичок студентів з урахуванням інноваційних тенденцій у системі університетської освіти. Запропонована система принципів навчання складає теоретичну основу методики вивчення української мови (за професійним спрямуванням) у вищій школі.

Ключові слова: загальнодидактичні принципи, лінгводидактичні принципи, комунікативні вміння й навички.

Проблема формування комунікативних умінь і навичок студентів нині набуває особливого значення, оскільки саме від рівня розвитку таких умінь залежить становлення професійно-комунікативної компетентності майбутнього фахівця. Вища освіта вимагає не тільки пояснення студентові мовних фактів, явищ, процесів, розуміння та інтерпретацію отриманої інформації, а насамперед – вміння на практиці використовувати набуті знання, тобто орієнтація робиться не на процес навчання, а на результат освітнього процесу – готовність випускника до подальшої професійно-комунікативної діяльності. Така підготовка потребує пошуку найбільш досконалих методичних шляхів організації навчально-виховного процесу. Для розв'язання цієї проблеми потрібно враховувати низку вимог, обумовлених сутністю й характером навчання, що виражені в *принципах навчання*, які визначаємо як керівні положення, нормативні вимоги до організації та проведення дидактичного процесу, які мають характер загальних вказівок, правил і норм щодо комунікативної діяльності студентів. Зважаючи на це, можна стверджувати, що принципи навчання можна розглядати в двох аспектах:

- як спосіб побудови, організації та аналізу навчального процесу;
- як спосіб регуляції діяльності студентів у процесі засвоєння ними комунікативних знань, умінь і навичок.

Наукове обґрунтування принципів навчання було започатковано в працях Я. Коменського, Ф. Дистервега, Г. Песталотці, К. Ушинського; на сучасному етапі воно широко представлено в наукових доробках Ю. Бабанського, О. Біляєва, О. Горошкіної, Т. Донченко, С. Карамана, В. Молостова, В. Онищука, Л. Паламар, М. Пентиліук, К. Плиско, О. Семенов, Т. Симоненко, Л. Федоренко, М. Фіцули.

Незважаючи на чималу кількість наукових розвідок із зазначеної теми, аналіз принципів формування комунікативних умінь і навичок майбутніх істориків і політологів ще не був предметом окремого наукового дослідження, що й зумовило вибір теми статті.

Мета статті – охарактеризувати принципи формування комунікативних умінь і навичок майбутніх істориків і політологів, що складають основу підготовки фахівців у контексті інноваційних змін всієї системи університетської освіти.

Ефективність навчання мови, зокрема такої її складової, як формування комунікативних умінь і навичок студентів, залежить від розуміння суті принципів навчання, доцільного та обґрунтованого їх вибору. Підвищення рівня володіння комунікативними вміннями й навичками можна досягти за умови системного використання принципів навчання, оскільки всі вони взаємопов'язані, взаємозалежні й взаємозумовлені та описують цілісний процес формування комунікативних умінь і навичок.

У дидактиці існують різні підходи до визначення принципів навчання, їх кількості, назв, проте традиційно виділяють загальнодидактичні (характерні для всіх предметів) та специфічні, або методичні (характерні для певного предмета, зокрема української мови). Для методики формування комунікативних умінь і навичок майбутніх фахівців з історії і політології найбільш важливим є врахування специфічних, або методичних принципів навчання мови, що зумовлені особливостями самого предмета – мови, закономірностями її засвоєння і визначають правила вибору конкретних методів, прийомів і засобів навчання мови.

У лінгводидактичній літературі є різні підходи щодо назви зазначених принципів. Так, Т. Донченко пропонує в методиці навчання української мови вживати поряд із загальнодидактичними принципами *власне методичні принципи*, оскільки саме вони істотно впливають на зміст процесу навчання мови. Нам імпонує термін *лінгводидактичні принципи*, оскільки він конкретизує назву тих засад, які характерні саме для методики викладання української мови, формування комунікативних умінь і навичок зокрема.

Обґрунтування *лінгводидактичних* принципів формування комунікативних умінь і навичок майбутніх фахівців з історії і політології вважаємо за необхідне подавати в контексті таких позицій:

- розгляд *загальнодидактичних* принципів, що лежать в основі всієї навчально-пізнавальної діяльності студентів;

- визначення *спеціальних* принципів навчання у вищій школі.

Серед *загальнодидактичних* принципів для методики формування комунікативних умінь і навичок майбутніх фахівців з історії і політології провідним є ***принцип наступності й перспективності*** (передбачає встановлення зв'язків між матеріалом, що вивчається, і наступними розділами, темами, модулями, намічає перспективні лінії формування мовних знань і комунікативних умінь не лише на заняттях з української мови, а й при вивченні фахових дисциплін), оскільки лише завдяки дотриманню цього принципу можна не лише розвинути комунікативні вміння й навички майбутніх фахівців, а й показати шляхи їх удосконалення в подальшій професійній діяльності. Слушною є думка Н. Кузьміної, яка стверджує, що принцип наступності і перспективності сприяє “розвиткові таких умінь і навичок, які усвідомлюються як необхідні в подальшій трудовій діяльності, що протистоїть “ефекту безликості”, який супроводжує занадто академічну освіту, практична цінність якої не усвідомлюється” [7, с. 4]. Потрібно зазначити, що така практична спрямованість повинна бути усвідомлена ще в середній школі, щоб уникнути такого розриву як “теорія (знання) та практика (реалізація цих знань)” [7, с. 5], що, на нашу думку, забезпечує введення профільного навчання. Оскільки випускники середньої школи приходять у вищій навчальний заклад з певним багажем мовних знань та сформованими комунікативними вміннями й навичками, то завдання вищої школи полягає більше в удосконаленні й корекції окреслених умінь, а головне – у формуванні комунікативної компетентності відповідно до вибраного фаху. Студенти повинні усвідомлювати необхідність високого рівня сформованості комунікативних умінь і навичок у подальшій навчальній та професійній діяльності. Саме тому обов'язково треба спиратися на принцип

перспективності, що характеризується не тільки дотриманням систематичності, послідовності, логіки в навчальному процесі, а, головним чином, застосуванням набутих знань у нових ситуаціях, усвідомленням опанованого на вищому рівні. Крім того, саме цей принцип забезпечує дотримання найактуальнішої вимоги сучасної освіти – безперервності, без якої неможливий гармонійний розвиток особистості й суспільства в цілому. Як бачимо, цей принцип тісно взаємодіє з ще одним загальнодидактичним принципом – принципом зв'язку теорії з практикою.

Принцип зв'язку теорії з практикою передбачає “встановлення правильного співвідношення теорії з практикою у викладанні української мови, добір таких тренувальних вправ, які б давали змогу закріплювати одержані знання, а також формувати необхідні практичні вміння й навички” [6, с. 32]. Цей принцип спрямований на зміщення акцентів у навчанні з передачі знань на процес їх породження, що має на меті підготовку студентів до реального життя. Оволодіння основами професійної комунікації – це не лише засвоєння студентами певних мовних знань, але й розвиток умінь спілкування на професійному рівні. Сучасна методика викладання української мови у вищій школі активно керується принципом зв'язку теорії з практикою, змінюючи вимоги, орієнтуючись на практичну цінність одержаних знань.

Необхідною умовою глибоких і міцних знань, що сприяють формуванню професійно-комунікативних умінь і навичок, є врахування **принципу свідомості й активності**. Свідоме оволодіння комунікативною діяльністю забезпечує сталість набутих умінь і навичок, що дає можливість їх легко використовувати в подальшій практиці. Невипадково основним способом вироблення умінь визначають “свідоме вживання мовних засобів, що, у свою чергу, залежить від ступеня володіння відповідними поняттями і розвитком мовного чуття” [1, с. 55]. Цей принцип має чимале значення для правильної організації процесу навчання, оскільки оволодіння професійним мовленням можливе лише за умови інтенсифікації навчальної діяльності кожного студента, який в свою чергу є активним учасником навчального процесу. Традиційна організація освітнього простору, головним завданням якої було дати студентові певну суму знань, умінь і навичок, була спрямована на односторонню комунікацію (трансляція знань від викладача до студента) та довгий час задовольняла потреби суспільства в підготовці висококваліфікованих спеціалістів. Нова освітня філософія визначила нову стратегію педагогічної діяльності – викладач не передає знання, а створює навчальні умови для того, щоб студент самостійно мав можливість різними способами здобувати знання, працювати з власним досвідом та вносити їх до навчального процесу. Така робота можлива лише за умови організації процесу багатосторонньої комунікації, що передбачає активну діяльність кожного суб'єкта освітнього процесу, а не тільки викладача. Саме тому викладання української мови у вищій школі повинно бути побудоване на засадах багатосторонньої комунікації, одним із засобів реалізації якої є інтерактивне навчання, що найефективніше забезпечує принцип активності в навчанні.

Фундаментальною основою навчання у вищій школі є **принцип науковості**, реалізація якого передбачає визначення змісту навчання української мови не лише відповідно до рівня сучасних знань про мову як систему, а й врахування відомостей з психолінгвістики, риторики, філософії. Ефективне впровадження принципу науковості можливе за таких умов:

- а) викладання достовірної сучасної наукової інформації;
- б) аналіз різних поглядів на проблеми, що існують в мові, проникнення в їх сутність;
- в) оволодіння науковими методами пізнання, що спонукає студентів до науково-дослідницької діяльності;

г) засвоєння термінологічного апарату фаху, що вивчається.

Від реалізації принципу науковості залежить високий рівень професійно-комунікативної підготовки майбутніх фахівців з історії і політології.

Визначаючи систему *спеціальних* принципів дидактики вищої школи, необхідно враховувати, що процес навчання має свою специфіку: навчання у ВШ – це “професійне навчання на основі відносно закінченої загальної освіти студентів” [4, с. 107].

Оскільки предметом дослідження є формування комунікативних умінь і навичок студентів, ми повинні враховувати певні особливості навчання у вищій школі, серед яких виділяють:

- професіоналізація;
- зближення самостійної роботи студентів з науково-дослідною роботою;
- установка на безперервну освіту [4, с. 108].

Виходячи з названих особливостей та враховуючи існуючі класифікації, можна зазначити, що процес розвитку, вдосконалення комунікативних умінь і навичок студентів-політологів та істориків у вищій школі, повинен ґрунтуватися на таких принципах:

- **забезпечення безперервної освіти**, що є найактуальнішою вимогою сьогодення (будь-який спеціаліст повинен бути готовий самостійно в подальшому збагачувати свої знання, уміння і навички, тобто займатися професійно-особистісним самовдосконаленням, підвищувати рівень професіоналізму відповідно до вимог часу й обставин);

- **орієнтації вищої освіти на розвиток мовної особистості майбутнього історика і політолога** (тобто курс української мови, під час якого й відбувається активне формування комунікативних умінь і навичок студентів, має бути спрямований на майбутній фах студентів, а головне завдання – сформувати професійно-комунікативну компетентність майбутнього фахівця. Цей принцип передбачає, що, починаючи вже з першого курсу, на заняттях з української мови потрібно вводити студентів у сферу їхніх комунікативно-професійних інтересів, наповнюючи всі теми професійно спрямованим змістом.);

- **раціонального застосування сучасних методів та засобів навчання на різних етапах підготовки** майбутніх фахівців з історії і політології (реалізація цього принципу пов'язана з появою інноваційних методів навчання, серед яких провідне місце належить саме інтерактивним технологіям у розвитку комунікативних умінь і навичок. Крім того, урахування цього принципу сприяє появі альтернативних програм, курсів з вивчення української мови у вищій школі, зокрема їх практична спрямованість, що полегшує мотивацію учіння);

- **інформатизації, технічної та технологічної забезпечення** (урахування цього принципу відкриває нові можливості для викладання курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням)”, пов'язаних з підвищенням його ефективності та якості, оскільки забезпечує розвиток творчого потенціалу студента, його здібностей до комунікативних дій, підвищує інформаційну культуру кожного студента, а також забезпечує, за словами О. Когут, “реалізацію соціального замовлення, обумовленого інформатизацією сучасного суспільства” [2, с. 148]);

- **відповідності результатів підготовки спеціалістів вимогам, що висуваються конкретною сферою їхньої професійної діяльності, або принцип компетентності** (на сучасному етапі це забезпечується введенням компетентнісного підходу до навчання). При визначенні компетентності звертають увагу на рівень оволодіння фахівцем потрібними вміннями й навичками, саме тому цей принцип є важливим для нашого дослідження. Головна мета не тільки розвинути, удосконалити рівень професійно-комунікативних умінь і навичок, а сформувати (відповідно до сучасних вимог підготовки висококваліфікованого

спеціаліста) професійно-комунікативну компетентність. Під **професійно-комунікативною компетентністю** майбутнього політолога та історика ми будемо розуміти здатність фахівців використовувати українську мову в спілкуванні з іншими людьми, здатність творчо, цілеспрямовано, доречно встановлювати та підтримувати необхідні професійні контакти з урахуванням конкретної ситуації та комунікативної спрямованості. Професійно-комунікативна компетентність синтезує в собі загальну культуру спілкування та специфічні прояви у професійній діяльності. Зазначена компетентність вимагає чіткого орієнтування в професійній ситуації й вибору саме тих засобів комунікації, що є найбільш ефективними. Провідною діяльністю фахівця з політології або історії є ведення наукових дискусій, консультування політичних та громадських діячів, виступи в ЗМІ, тому він повинен володіти літературним мовленням, знати мовний етикет, норми використання вербальних і невербальних засобів комунікації, особливостей їх використання в різних ситуаціях, бути оратором, який володіє прийомами правильного, логічного, переконливого мовлення, що в подальшому впливатиме на престиж і конкурентоспроможність фахівця.

Крім того, вітчизняні дидакти, урахуовуючи сучасні зміни в освітній парадигмі, що спрямовані на відродження духовності нації, вважають, що процес навчання потрібно організувати, беручи за основу ще й такі принципи, як гуманізація й гуманітаризація освіти; єдність національного та загальнонародського; розвивальний характер навчання; співтворчість, співробітництво; індивідуалізація та диференціація; оптимізація, відкритість і динамічність системи [3, с. 37]. Окреслені принципи вимагають нового підходу до викладання української мови, побудови оновлених курсів і програм. У центрі навчання повинна бути особистість студента, його можливості, інтереси, нахили, що забезпечується дотриманням принципу **антропологізму**, що потребує трансформації змісту освіти, перетворення його з моделі, що існує об'єктивно, для всіх студентів, на суб'єктивні надбання одного студента. Досить ґрунтовно цей принцип розглянутий у роботі вітчизняної дослідниці Т. Симоненко, яка вважає, що посилення людинознавчого (антропологічного) підходу в процесі комунікативного розвитку особистості сприяє формуванню нових якостей майбутнього фахівця:

- а) здатності до самоорганізації;
- б) чіткого бачення мети комунікативної динаміки;
- в) глибокого вивчення певного навчального матеріалу, оскільки посилюється мотиваційне забезпечення набуття комунікативної компетенції;
- г) орієнтації на особистісне навчання [9, с. 241].

Отже, принцип антропологізму передбачає особистісно спрямований підхід у навчанні, що полягає в "орієнтації на розвиток особистості студента як неповторної індивідуальності; створенні оптимальних умов для його становлення, особистісного розвитку; розвитку в ньому механізмів саморозвитку, адаптації, саморегуляції, самозахисту та самовиховання" [5, с. 42]. Зважаючи на це, процес навчання мови в університеті має бути організований таким чином, щоб активізувати механізм комунікативного розвитку кожного студента. Це можливо за умови використання особистісно орієнтованих методів, прийомів і засобів навчання, створення ситуації успіху, переносу спілкування в діалогічну площину. Саме тому перехід до діалогізованого спілкування, що забезпечується високим рівнем сформованості комунікативних умінь і навичок, є основою особистісно орієнтованого навчання.

Хоча в основі навчання й лежать проаналізовані загальнодидактичні та спеціальні принципи, проте для технології формування комунікативних умінь і навичок майбутніх істориків і політологів надаємо перевагу методичним, або *лінгводидактичним принципам*.

Найважливішим лінгводидактичним принципом під час формування комунікативних умінь і навичок студентів ми вважаємо *принцип комунікативності*, відповідно до якого навчання мови полягає у формуванні в студентів “умінь розв’язувати комунікативні завдання з метою оволодіння спілкуванням, що сприяє формуванню мовної особистості, якою має стати кожен випускник” [3, с. 30]. Зважаючи на це, принципу комунікативності повинен підпорядковуватися весь процес навчання: визначення мети й окреслення завдань, відбір методів, прийомів і засобів навчання, співвіднесення знань з уміннями і навичками. Головне в комунікативному навчанні – це спрямованість навчального процесу на розвиток практичних умінь оволодіння мовою як засобом спілкування у різноманітних професійних ситуаціях. Потреба в спілкуванні повинна створювати активний стимул до засвоєння мовної теорії, треба створювати такі ситуації, коли студенти будуть усвідомлювати, що недостатній рівень сформованості мовних знань ускладнює процес комунікації, тобто вивчення мови підпорядковується розвитку комунікативних умінь і навичок. Принцип комунікативності зобов’язує викладача української мови зробити кожного студента активним шукачем шляхів і засобів вирішення певної комунікативної задачі та передбачає розвиток у студентів уміння користуватися мовою як засобом спілкування та пізнання. Для того щоб відбувався такий розвиток, потрібно навчити студентів бачити функціонування слова в тексті, усвідомити особливості використання кожного слова, що забезпечується завдяки принципу функціонально-стилістичної спрямованості.

Дотримання *принципу функціонально-стилістичної спрямованості* ще досі становить складну проблему у викладанні української мови у вищій школі. Це можна пояснити тим, що під час вивчення української мови багато уваги приділяється виробленню орфоепічних, лексичних, граматичних умінь, і майже не спрямовується увага на їх стилістичну характеристику, виражальні функції мови залежно від мети висловлювання, призначення, сфери спілкування, через що виявляється низький рівень сформованості комунікативних умінь і навичок. З приводу цього Н. Баранник слушно зауважує: “Щоб досконало володіти мовою, недостатньо дотримуватися лише правил граматики, необхідно ще й стилістично правильно будувати своє мовлення, тобто добирати такі слова і так будувати речення, щоб вони чітко і зрозуміло передавали різноманітні відтінки думок і почуттів” [1, с. 54]. Отже, лише знання стилістики сприяють підвищенню грамотності майбутнього фахівця, розвивають уміння й навички користуватися мовними засобами в різних сферах навчального та професійного спілкування.

Оволодіння мовними засобами відбувається лише на основі текстів, текст є основним дидактичним засобом навчання мови, тому очевидним є той факт, що під час формування комунікативних умінь і навичок потрібно спиратися на *принцип текстоцентризму*. Крім того, професійно-комунікативна компетентність майбутніх фахівців з історії і політології, обов’язковою складовою якої є сформовані комунікативні вміння й навички, – це здатність розв’язувати комунікативні завдання в умовах професійного спілкування, продукувати довершений і нормативний текст [8, с. 39]. Політолог та історик – це професії, що належить до типу “Людина – людина”, тому їх фахову діяльність не можна розглядати ізольовано від основ комунікації, але ці професії також межують із типом “Людина – знакова система” оскільки пов’язані з обробкою інформації (відомостей), представленої у вигляді різних текстів. Тому об’єктом кінцевого контролю в роботі над формуванням комунікативних умінь і навичок є вміння створювати, аналізувати та редагувати текст як основну одиницю комунікації. Текст завжди має своє комунікативне призначення. Саме тому відомості про текст, його структуру та особливості побудови повинні забезпечити формування комунікативних умінь і навичок студентів, умінь правильно формулювати усні й письмові повідомлення, спілкуватися в різних професійних ситуаціях.

Нині виникла потреба у фахівцях, які вміють творчо і критично мислити, пропонувати власні новаторські ідеї, швидко знаходити нестандартне вирішення проблеми, тому в сучасній дидактиці провідна роль надається **принципу креативності** – творчого сприйняття та реалізації інформації. Учені стверджують, що виявом професійності є здатність до творчої, пошукової діяльності, й лише креативна особистість може максимально реалізувати свої можливості. Вважаємо, що високий рівень сформованості комунікативних умінь і навичок передбачає наявність креативних умінь, які пов'язані з творчим, нестандартним підходом до розв'язання складних комунікативних завдань. Під час вивчення української мови орієнтуємося не стільки на засвоєння відомого, скільки на самостійне створення студентами власного, нового, творчого освітнього продукту. Тому студенти протягом навчання у вищій школі повинні набути необхідний досвід творчої самореалізації у процесі комунікації, чому сприяє застосування інноваційних методів навчання.

Ще одним важливим чинником розвитку комунікативних умінь і навичок істориків та політологів є реалізація **принципу міжпредметних зв'язків** із суміжними дисциплінами, що вивчаються в університеті та впливають на розвиток професійного мовлення майбутніх фахівців. Міжпредметні зв'язки – це цільові і змістові збіги, що існують між навчальними предметами [3, с. 41]. Аналіз сучасних програм дисципліни “Українська мова (за професійним спрямуванням)” свідчить, що в ньому закладені значні можливості для реалізації цього принципу, оскільки у вищих навчальних закладах мовний курс обов'язково повинен орієнтуватися на специфіку майбутньої спеціальності студента через засвоєння фахової термінології, акцентувати увагу на професійному спілкуванні. Тому врахування принципу міжпредметних зв'язків допоможе розкрити студентам роль української мови в опануванні інших, фахових дисциплін, зрозуміти її функціонування в різних професійних сферах. Тобто потрібна комплексна підготовка фахівця, яка забезпечується органічним поєднанням його фахової спрямованості та формуванням комунікативної компетентності у процесі вивчення як професійно значущих, так і предметів загальнонаукового циклу, до яких належить українська мова. Таким чином забезпечується міжпредметна координація в навчанні української мови за професійним спрямуванням та фаховою підготовкою майбутніх істориків і політологів. Міжпредметна інтеграція може тісно поєднуватися із внутрішньопредметною інтеграцією, утворюючи спільне наукове поле. Внутрішньопредметна інтеграція у вищій школі спрямована насамперед на “пресування” матеріалу в укрупнені блоки та вимагає нового підходу до організації навчального процесу, що забезпечує принцип модульності, який на сучасному етапі розвитку європейської та вітчизняної освіти досить актуальним.

Принцип модульності зумовлюється вимогами кредитно-модульної системи та передбачає “організацію вивчення змісту навчального предмета у дискретно-неперервному полі за наперед заданою програмою, що складатиметься з логічно завершених частин навчального матеріалу (модулів), із структуровано-генералізованим змістом кожного модуля і модульним контролем та оцінюванням [10, с. 63]. Власне, цей принцип можна вважати організаційним, оскільки він сприяє організації раціонального, ефективного навчання на сучасному етапі, його дотримання максимально допомагає студентам якісно засвоїти мовний матеріал за мінімальний термін, а викладачів спонукає до пошуку нових, лаконічних, більш ефективних методів роботи.

Проаналізовані принципи формування комунікативних умінь і навичок повинні виступати не ізольовано, а в органічному взаємозв'язку, доповнюючи й зумовлюючи один одного, тобто складати систему.

Обґрунтована система принципів навчання сприятиме ефективному та якісному формуванню професійно-комунікативних умінь і навичок студентів, проте насамперед треба глибоко та всебічно знати їхню практичну реалізацію. Саме тому перспективами подальшої наукової діяльності з проблеми формування комунікативних умінь і навичок є розробка і впровадження в навчальний процес нових технологій навчання, що й становить практичну реалізацію окреслених принципів.

1. *Баранник Н.* Система роботи над розвитком граматико-стилістичних умінь студентів-філологів / Наталія Баранник // Українська мова і література в школі. 2004. №7. С. 54-57.
2. *Когут О. І.* Інноваційні технології навчання української мови і літератури / Ольга Когут. Тернопіль: Астон, 2005. 204 с.
3. *Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / кол. авт. за ред. М. І. Пентилюк: С. О. Караман, О. В. Караман, О. М. Горошкіна.* К.: Ленвіт, 2009. 400 с.
4. *Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; За ред. З. Н. Курлянд.* 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2005. 399 с.
5. *Пехота О. М.* Підготовка майбутнього вчителя до реалізації особистісно орієнтованого навчання // Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навч. посіб. / О. М. Пехота, В. Д. Будак, А. М. Старева, К. Ф. Нор, В. І. Шуляр, І. М. Михайлицька, І. В. Манькусь, Т. В. Тихонова, О. Є. Олексик, О. І. Галицький; За ред. І. А. Зязюна, О. М. Пехоти. К.: Вид-во АСК, 2003. С. 34-61.
6. *Плиско К. М.* Принципи, методи і форми навчання української мови (Теоретичний аспект): навч. посіб. / К. М. Плиско. Х.: Основа, 1995. 240 с.
7. *Светлицева Г. К.* Некоторые вопросы преемственности средней и высшей школы // Вопросы преемственности курсов иностранного языка средней и высшей школы. Свердловск: Уральский государственный университет, 1976. С. 3-7.
8. *Сікорський П.* Наступність модульно-рейтингової і кредитно-модульної технології навчання / Петро Сікорський. // Вища школа. 2005. №5. С. 59-70.
9. *Симоненко Т.* Лінгводидактичні засади формування професійної комунікативної компетенції студентів філологічних факультетів / Тетяна Симоненко. // Українська мова і література в школі. 2006. №6. С. 39-41.
10. *Симоненко Т. В.* Формування професійної мовнокомунікативної компетенції студентів філологічних факультетів: дис.... докт. пед. наук / Тетяна Володимирівна Симоненко: 13.00.02. Черкаси: Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, 2006. 556 с.

THE PRINCIPLES OF FORMING OF COMMUNICATIVE SKILLS AND ABILITIES OF THE FUTURE SPECIALISTS IN HISTORY AND POLITICAL SCIENCE

Tetyana Denyschych

*Kherson State University,
The Department of Ukrainian Linguistics, 27,
40-th October Anniversary St., Kherson, 73 000, Ukraine,
phone: (0552) 326 756*

The article deals with the essence and meaning of the principles of forming of communicative skills and abilities of students considering innovation tendencies in the system of

university education. The author proposes the system of principles of teaching forms a theoretical basis of the methodology of studying Ukrainian Language of Special Purpose in a higher educational establishment.

Key words: general didactic principles, linguistic didactic principles, communicative skills and abilities.

ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ УМЕНИЙ И НАВЫКОВ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ИСТОРИИ И ПОЛИТОЛОГИИ

Татьяна Денищич

*Херсонский государственный университет,
кафедра украинского языкознания,
ул. 40 лет Октября, 27, ауд. 352, г. Херсон, 73000, Украина,
тел: (0552) 326 756*

В статье раскрыто сущность и содержание принципов формирования коммуникативных умений и навыков студентов с учетом инновационных тенденций в системе университетского образования. Предложенная система принципов обучения составляет теоретическую основу методики изучения украинского языка (профессиональной ориентированности) в высшей школе.

Ключевые слова: общедидактические принципы, лингводидактические принципы, коммуникативные умения и навыки.

Стаття надійшла до редколегії 29. 11. 2009

Прийнята до друку 20. 01. 2010